

» En el moment de la pèrdua de Can Ricart, una de les coses que es van visibilitzar és la desaparició d'artistes i espais de creació a Barcelona. Durant els últims anys, els diferents consistoris de la ciutat han apostat i han fet servir tots els seus mitjans i les seves armes per convertir Barcelona en quelcom relacionat amb allò més *inn* i *fashion*, en una espècie de megabotiga per fomentar els negocis. En els darrers temps, la desaparició d'espais artístics, de tallers i de creadors sembla que aboca la ciutat a una certa decadència cultural_

ENTREVISTA // JOSEP SALDAÑA, PROGRAMADOR I INFORMÀTIC

“Des de Can Ricart, s’ha explicat la possibilitat d’una nova democràcia participativa”

“Xarxaire” i programador informàtic des de mitjans dels vuitanta, Josep Saldaña va ser un dels impulsors d’Internet a l’Estat espanyol i també va dirigir la primera revista de l’Estat sobre cultura a la xarxa. Durant molts anys ha publicat els seus treballs a Context Weblog, una publicació sobre art, ciència i tecnologia. La seva implicació amb el tema de la creativitat a Barcelona també ve de lluny. Va ser una veu activa en la lluita per la defensa de Can Ricart i, d’una proposta seva, va sorgir Nau 21, una associació d’artistes, científics i tecnòlegs, per plantejar “d’una manera ciutadana i oberta als barris” el futur de la ciutat de Barcelona.

↳ Oriol Andrés
/redaccio@setmanaridirecta.info/

Oriol Andrés

Barcelona perdrà més de 200 artistes aquest any. Quina lectura en fas?

La pèrdua d’artistes a Barcelona crec que és un fenomen lligat a la pèrdua general d’intel·lectuals a la ciutat. La conversió de Barcelona en un aparador, bonic però mort, la precarització de les condicions de vida i l’enfonsament de la marca Barcelona està fent que surti la ciutat de veritat, amb un territori molt malmès i uns gestors incompetents. D’alguna manera, els artistes són, des d’aquest punt de vista, com el canari a la mina. Quan ells s’ofeguen vol dir que hi ha grisú i que l’explosió és propera. I això és el que ha passat a Barcelona. La desaparició d’espais de tallers i d’artistes d’aquests últims anys ha estat el preludi de l’esfondrament que estem vivint dia a dia.

Contra aquesta política és contra el que vau lluitar vosaltres a Can Ricart?

Crec que el que ha passat a Can Ricart i, per extensió, al Poblenou és paradigmàtic. Hi havia un teixit industrial que havia superat la crisi d’anys enrere, que havia fet una aposta de futur a Can Ricart. Empreses viables econòmicament, amb presència al mercat internacional, i que havien invertit en noves tecnologies. Actualment, o bé han desaparegut o es troben fora de la ciutat i tenen problemes econòmics seriosos. D’aquesta situació, l’únic respon-

sable és l’administració pública, que les va fer fora i, a més, violentament. Però també es van expulsar els artistes independents, que eren referents per la ciutat i tenien prestigi fora d’ella.

El que ha passat a Can Ricart i, per extensió, al Poblenou és paradigmàtic

Com valoren la lluita de Can Ricart, és un fet aïllat o pot esdevenir un precedent?

Jo crec que, d’alguna manera, és un precedent. És un final i és l’anunci d’uns nous temps. A Can Ricart, el que ha molestat i molesta és que la societat civil haguem pres la iniciativa i haguem fet propostes. Des de Can Ricart, d’una manera molt assenyada s’ha explicat la possibilitat d’una nova democràcia participativa, d’una nova democràcia municipal, de la possibilitat que els ciutadans puguin gestionar els seus espais. Acabar d’una vegada per totes amb aquest període negre de la nostra història en què l’Ajuntament està privatitzant l’espai públic i s’està eliminant els seus habitants.

I ha funcionat? Creus que Can Ricart va ser una victòria?

Crec que Can Ricart demostra que lluitant es pot guanyar. La lluita va ser el que va fer que, en determinats moments, s’aturessin els enderrocs i que se salvés part de la finca. Ara, malauradament, jo no ho considero una victòria perquè s’ha perdut el més important, la possibilitat d’un treball conjunt entre artistes, industrials i ciutadania, la creació d’un espai obert al barri. El valor que tenia Can Ricart era la comunitat. És una pèrdua irreparable.

En tot cas, els moviments socials n’han sortit reforçats?

La lluita a Can Ricart ha mostrat la importància de trencar els clixés, les etiquetes. A l’Ajuntament li va molt bé posar una etiqueta i enfrontar les unes amb les altres. Nosaltres hem de trencar amb aquesta dinàmica. En la defensa de Can Ricart hi hem conviscut *hackers*, historiadors, geògrafs, urbanistes, gent del món acadèmic, científics, okupes i artistes. Hem sabut estar en societat, una societat incipient que s’ha de saber repensar i reconstruir. I crec que, en aquest sentit, el saber estar junts és el futur i el potencial dels moviments socials de la ciutat. Ens ho hem de prendre com el primer pas.

La desaparició de Can Ricart s’emmarca dins d’una transfor-

mació total del barri. Com la valoreu?

Amb el 22@ s’ha perdut una oportunitat de futur. És evident que feia falta una transformació i que aquesta podia ser positiva per la ciutat. El problema és que, des de l’administració, s’ha aprofitat aquesta necessitat i aquestes ganes només per dur a terme operacions urbanístiques. És una pena perquè es podria haver reforçat el Poblenou, un barri que ja ha patit moltíssim. Es tracta d’un barri bàsicament obrer, popular, que ha sofert la contaminació i l’explotació i que, quan ha arribat el moment de les plusvàlues, se les han repartit els de sempre. No n’ha tret profit el barri, o només les sobres. No només això sinó que una part del barri ha hagut de marxar.

I, amb ells, part de la memòria col·lectiva del Poblenou?

Nosaltres hem defensat sempre el concepte de patrimoni intangible. La idea de patrimoni de l’administració és, com en moltes altres coses, decimonònica. Amb la pèrdua de l’espai, es perd la memòria, es perd la història, els oficis... És una pèrdua molt difícil de visualitzar però que pesa, i que està llustrant les possibilitats de futur. Això ha estat especialment sagnant amb el passat revolucionari d’aquest barri. Els que van guanyar els feixistes el 19 de juliol

van sortir del Poblenou. Es parla molt del Manchester català, però no es parla de la Icària obrera, no es diu que aquí va néixer el socialisme utòpic, l’anarquisme, l’anarcosindicalisme, l’escola moderna, el naturisme. Tots ells moviments que cometen el pecat original de partir d’una voluntat de llibertat.

Quin futur veus per a la ciutat?

Estant convertint el centre de la ciutat en un centre mort, com ha passat a París i a tantes altres ciutats. Tanmateix, crec que encara hi som a temps. El fet que hi continuïn havent veïns de veritat és el millor capital perquè són l’única garantia de futur, el que dona estabilitat enmig dels alts i baixos de la ciutat. Al Poblenou, encara hi queden algunes indústries i artistes. Però el risc és gran perquè ja sabem la capacitat que té l’Ajuntament per crear espais morts com el Born.

Es parla molt del Manchester català, però no es parla de la Icària obrera, no es diu que aquí va néixer el socialisme utòpic, l’anarquisme, l’escola moderna i el naturisme

Pronostiques un canvi?

Moltes crisis estan coincidint en el temps. Sembla que s’està acabant aquesta bombolla immobiliària, però també hi ha una crisi seriosa del règim heretat del franquisme. Els resultats històrics de les últimes municipals van marcar el final d’una etapa. La ciutat popular, els barris que li donen vida han estat castigadíssims. Estem acabant un cicle d’especulació i de mal govern i hem de començar a pensar què volem fer amb la nostra ciutat. ☉